

Загородня Людмила

к.п.н., доцент

Данильченко Ірина

к.п.н., старший викладач

Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка
м. Глухів

ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Ліквідація глобальної екологічної кризи є найважливішим завданням людства. Один із найкращих досвідів розв'язання екологічних проблем та забезпечення екологічної безпеки мають Європейські країни. Сьогодні ЄС є впливовим суб'єктом міжнародної екологічної політики. Україна є частиною Європи і має враховувати досвід Євросоюзу у забезпеченні екологічної безпеки, формуванні екологічної культури громадян. Вагомою складовою забезпечення екологічної безпеки є екологічна освіта населення.

Проблеми екологічної освіти в країнах Європи досліджували С. Глазачев, О. Протасова [2], Л. Парамонова [2], А. Райхштейн, М. Сорокова та ін. (дошкільна); Л. Погрібна, Я. Славська [6], В. Червонецький, О. Шевяков (шкільна), І. Пекна, Л. Пуховська [4], І. Січко [5], М. Швед [7] та ін. (вища школа).

Однією з умов вивчення європейського досвіду вирішення екологічних проблем є введення до навчальних планів підготовки фахівців для освітньої галузі спекурсів екологічного спрямування. Так, у ГНПУ ім. О. Довженка з січня 2016 року за вибором студентів спеціальності «Дошкільна освіта» викладається спецкурс «Реалізація стратегії екологічної безпеки: інтеграція європейського досвіду» в розрізі грантової програми Еразмус + (напрямок Жан Моне). У процесі вивчення спецкурсу студентів ознайомлюємо з нормативно-правовою базою з питань екологічної безпеки в країнах Європейського Союзу; діяльністю міжнародних організацій з питань захисту та збереження навколишнього природного середовища; екологічною освітою в країнах Європейського Союзу; впровадженням європейського досвіду реалізації стратегії екологічної безпеки в Україні.

Історія міжнародної екологічної політики Європейських країн розпочалася понад 100 років тому, проте цілеспрямоване її формування в цих країнах розпочалося лише з 70-х років ХХ століття, коли проявилася швидка деградація природного середовища. Практично одночасно в усіх країнах ЄС і поза його межами почалася розробка нормативів якості середовища життя.

Сьогодні екологічна політика ЄС – це сукупність дій і заходів, спрямованих на забезпечення екологічних потреб населення країн-учасниць, підтримку екологічної безпеки та раціональне використання, охорону і відтворення природних ресурсів, здійснення якісної екологічної освіти.

Головною метою екологічної освіти в країнах ЄС є формування в населення усвідомлення того, що виникла життєво важлива глобальна проблема природного

довкілля й усього, що з ним пов'язане; довіллям необхідно опікуватися й для цього треба мати відповідні знання, досвід, уміння, мотивації та зобов'язання задля порятунку біосфери та сталого розвитку суспільства.

М. Швед виокремлює та характеризує такі найпоширеніші моделі екологічної освіти в країнах ЄС: гносеологічну, гносеологічно–діяльнісну, інформаційно–особистісну, просвітницько–валеологічну [7].

Аналіз праць вищезазначених науковців засвідчує, що сьогодні в Європі активно розвиваються як формальна екологічна освіта (дитячі садки, школи, вищі навчальні заклади, інститути підвищення кваліфікації), так і неформальна (ЗМІ, кіно, музеї, виставки, заходи природоохоронних товариств тощо).

Учені Л. Парамонова, О. Протасова зазначають, що держави Європи йдуть шляхом залучення дошкільних закладів до вирішення питань екологічного виховання дітей через створення спеціальних типів установ, таких як: екологічний дитячий садок, лісовий дитячий садок, школа Муле [2].

Здійснюючи формальну екологічну освіту школярів, учителі, поряд з поширеними формами і методами навчання, такими як: лекції, лабораторні і практичні роботи, виробнича практика, екскурсії, тьюторські заняття, навчально–дослідницькі проекти, дискусії, використовують і нові технології: комп'ютерні ігри, моделювання, аналіз новин засобів масової інформації, аналіз фактичного матеріалу (casestudy), зоологічні та сільськогосподарські ферми, створення мінідендро– і фітопарків, зразків садово–паркового мистецтва. Неформальна екологічна освіта школярів – це природоохоронні кемпінги, екологічні і зоологічні клуби, музеї, центри вивчення довкілля, молодіжні секції наукових товариств, об'єднання окремих груп ентузіастів, громадські, релігійні, політичні, молодіжні організації [2, 7].

Екологічна освіта студентської молоді в країнах Європи поділяється на загальнокультурну, загальнофахову та професійно орієнтовану [5]. В університетах, наприклад, Великої Британії, обсяг дисциплін екологічного змісту становить 1000 – 1800 годин, а в українських вишах – 648 годин. На самостійну роботу британських студентів планується 945 годин, а українських – 408 годин. На наукову роботу теж відведено більше навчального часу – від 200 годин до 600 годин, а в українських університетах – від 54 до 80 годин. А це означає, що питанням екологічної освіти у вищій педагогічній школі України приділяється, на жаль, недостатньо уваги.

Серед педагогічних умов, що сприятимуть вивченню європейського досвіду створення екологічної безпеки виділяємо: 1) введення до навчальних планів підготовки фахівців дошкільної освіти спецкурсів за вибором студентів, які б висвітлювали екологічну політику Євросоюзу, особливості екологічної освіти; 2) розширення змісту дисциплін «Основи екології», «Охорона праці», «Здоров'я людини», «Безпека життєдіяльності» розділом, який би презентував досвід вирішення екологічних проблем в країнах ЄС; 3) організація студентських наукових досліджень з вивчення й інтеграції європейського досвіду екологічної безпеки на рівні курсових, дипломних, магістерських робіт.

Список використаних джерел

1. Марченко, Г. В. Розвиток екологічної освіти в середніх школах Великої Британії у другій половині ХХ століття [Текст] : автореф. дис...канд. пед. наук: 13.00.01 / Г. В. Марченко. – Горлівка, 2003. – 23 с.
2. Парамонова, Л. А. Дошкольное и начальное образование за рубежом: История и современность [Текст]: учебное пособие для студентов высших педагогических учебных заведений [Текст] / Л. А. Парамонова, Е. Ю. Протасова. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 240 с.
3. Писанка, К. О. Проблеми екологічної освіти та виховання в різних країнах світу [Текст] / К.О.Писанка // Молодий вчений. Психологічні та педагогічні науки. – 2014. – №4 (07). – С. 65–70.
4. Пуховська, Л. П. Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності [Текст] / Л. П. Пуховська. – К.: Вища шк., 1997. – 179 с.
5. Січко, І. Особливості екологічної освіти у вищих навчальних закладах зарубіжних країн / І. Січко, Л. Юрченко // Порівняльно-педагогічні студії. – 2011. – № 1 (7). – С. 11–116.
6. Славська, Я. А. Еколого–естетичне виховання молоді Великої Британії у другій половині ХХ – на початку ХХІ століть [Текст] / Я. А. Славська, О. В. Шевяков // Теоретичні і прикладні проблеми психології / Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, №1 (27). – Луганськ, 2012. – С. 174–182.
7. Швед, М. С. Тенденції розвитку зарубіжної екологічної освіти [Текст] / М. С. Швед // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2003. – Вип. 17. – С. 167–174.

Клібайс Тетяна

к.п.н., старший викладач кафедри
Київський університет імені Б. Грінченка
м. Київ

**ОГЛЯД МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ АТРИБУТИВНОГО СТИЛЮ ТА НАВЧЕНОЇ
БЕЗПОРАДНОСТІ**

Надзвичайна актуальність досліджень та діагностики навченої безпорадності і атрибутивного стилю в межах української сучасності визначається стресами, які несуть з собою будь–які перетворення та необхідністю не тільки швидкого пристосування суб'єкта до обставин, а й активної діяльності.

Більшість відомих у даний час методик діагностики атрибутивного стилю були розроблені в умовах, що істотно відрізняються від вітчизняного культурного та соціального середовища (тести М. Селігмана: опитувальник атрибутивного стилю для дорослих – ASQ, опитувальник атрибутивного стилю для дітей 8–12 років – CASQ, методика контент–аналізу вербальних пояснень – CAVE, методика OASQ А. Фонхама – для аналізу атрибуції професійних ситуацій. Останнім часом різними авторами були модифіковані методики М. Селігмана для російськомовної вибірки: тест на оптимізм Л. М. Рудіної (ASQ модифікований варіант опитувальника атрибутивного стилю для дорослих), опитувальник атрибутивного стилю для дітей 8–12 років (ОСАД) та опитувальник атрибутивного стилю для підлітків (ОСТАП) та інші. В Україні розроблена